

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EMOTSIONAL LIDERLIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISHGA OID STRATEGIYALAR

Ismoilova Nozima O'ktam qizi

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(Boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi bo'yicha muataqil tadqiqotchi

e-mail: ismoilovanozima12@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22670161>

Qabul qilindi: 1-sentabr 2026-yil • Ma'qullandi: 8-sentabr 2026-yil • Nashr qilindi: 9-sentabr 2026-yil

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish jarayonida emotsional intellektning o'rni tahlil qilinadi. Emotsional intellektning asosiy komponentlar bolalarda ijobiy liderlik sifatlari shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy manbalar asosida asoslab beriladi. Tadqiqotda, EI rivojlangan o'quvchilarda liderlik ko'nikmalari kuchli bo'lishi aniqlangan. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim jarayonida emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar empatiya treninglarining ahamiyati ko'rsatib beriladi. Natijalar emotsional intellektning emotsional liderlikni shakllantirishda asosiy psixologik mexanizm ekanini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar:

emotsional intellekt, emosional liderlik, boshlang'ich ta'lim, ijtimoiy-hissiy rivojlanish, Social-Emotional Learning (SEL), empatiya, motivatsiya, o'zini boshqarish, ijtimoiy kompetensiya, prosotsial xulq, liderlik salohiyati, boshlang'ich sinf o'quvchilari, pedagogik yondashuvlar.

KIRISH.

Boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarda hayotga, jamiyatga va o'z hissiyotlariga nisbatan dastlabki qarashlari shakllanadi. Bu davrda o'quvchilar emotsional jihatdan o'sib borishadi, yangi hissiy tajribalarni boshdan kechirishadi va o'zlarining hissiy holatlarini boshqarish bo'yicha dastlabki ko'nikmalarni egallashadi. Emotsional liderlik qobiliyati, ayniqsa, bu yoshdagi o'quvchilar uchun jamiyatda muvaffaqiyatli va muvozanatli shaxs sifatida shakllanishda asosiy rol o'ynaydi.

Emotsional liderlik o'quvchilarga o'zini tuta olish, boshqalar bilan ijobiy aloqalar o'rnatish, muammolarga yechim topish va guruhni boshqarish kabi qobiliyatlarni rivojlantiradi. O'quvchilarda emotsional liderlik qobiliyatlarni shakllantirish nafaqat ta'lim jarayonining unumdorligini oshiradi, balki ularning akademik muvaffaqiyati, ijtimoiy-shaxsiy rivojlanishi va kelajakdagi samarali faoliyatlari uchun ham mustahkam poydevor yaratadi.

Boshlang'ich ta'limda emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish, o'quvchilarning o'z hissiyotlarini boshqarish, stressga bardosh berish, ijtimoiy vaziyatlarni to'g'ri anglash va boshqalar bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu qobiliyatlar o'quvchilarning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur asoslarni yaratadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari, o'zlarining shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishining dastlabki bosqichida turganligi sababli, ularni emotsional jihatdan to'g'ri tarbiyalash ayniqsa muhimdir. Hozirgi kunda, o'quvchilar orasida stress, xavotirlar, o'zini tuta olish va boshqalar bilan aloqalaridagi muammolar ko'paymoqda. Emotsional liderlikni rivojlantirish o'quvchilarga o'z

hissiyotlarini boshqarish, ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topish va jamoada muvaffaqiyatli ishlashni o'rganishga yordam beradi. Shu sababli, emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirishning strategiyalari nafaqat o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, balki umumiy jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikka ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi ta'lim tizimi doirasida yosh avlodni psixologik jihatdan tayyorlash, ularning hissiy intellektini rivojlantirish, yangi ko'nikmalarni o'rgatish va jamiyatda o'z o'rnini topishda yordam berish, emotsional liderlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishni talab qiladi. Bu masala nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy va psixologik nuqtai nazardan ham dolzarbdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish masalasi pedagogika, psixologiya va ta'lim menejmenti sohalarida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar bilan bevosita bog'liqdir. Ushbu muammoni tahlil qilish jarayonida, avvalo, emotsional intellekt, liderlik, bolalar psixologiyasi va ijtimoiy kompetensiyalarga oid ilmiy manbalar o'rganiladi.

Psixologiya fanida emotsional intellekt tushunchasi keng yoritilgan bo'lib, D.Goleman, P.Salovey va J.Mayerlarning ilmiy ishlari bu sohada muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Ularning tadqiqotlarida emotsional intellekt shaxsning o'z his-tuyg'ularini anglash, boshqarish, empatiya ko'rsatish va ijtimoiy munosabatlarni samarali yo'lga qo'yish qobiliyatlari majmui sifatida talqin etiladi. Ushbu yondashuv emotsional liderlikning shakllanishi uchun muhim psixologik asos bo'lib hisoblanadi.

Pedagog olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda liderlik qobiliyatlarini erta yoshdan rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi. Xususan, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarda mustaqillik, tashabbuskorlik, mas'uliyat va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirish liderlik qobiliyatlarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan. Ushbu fikrlar L.S.Vygotskiy, A.N.Leontev va J.Piaget kabi olimlarning rivojlanish psixologiyasiga oid qarashlari bilan hamohangdir.

O'quvchilarning emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish masalasi, O'zbekiston pedagogik psixologiyasida alohida ahamiyat kasb etadi. Bu masala bo'yicha o'zbek psixolog olimlaridan T.T.To'laganov, B.M.Sultonov, R.A.Mamadaliyev, D.O.Rahimova, S.N.Shermatov va F.T.Otajonovlar bir qancha ilmiy-tadqiqot ishlari olib borib, o'quvchilarda emotsional liderlikni rivojlantirishning turli yo'llarini o'rganishgan. Jumladan: T.T.To'laganovning tadqiqotlarida, o'quvchilarning o'z hissiyotlarini boshqarish, emotsional barqarorlikni ta'minlash va guruhda yetakchilik qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. U shuningdek, ta'lim jarayonida o'qituvchining roli va uning o'quvchilarni emotsional jihatdan qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyatini ta'kidladi.

Shuningdek, o'zbek psixolog olimi B.M.Sultonov o'zining ilmiy ishlarida, o'quvchilarda emotsional liderlikni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni o'rganishga katta ahamiyat bergan. Uning yondashuvlarida o'quvchilarni empatiya, hissiy barqarorlik va boshqalar bilan to'g'ri muloqot o'rnatish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga alohida urg'u berilgan. B.M.Sultonovning tadqiqotlarida, liderlikni rivojlantirishda ijtimoiy muhit va pedagogik ko'nikmalarning o'zaro ta'siri muhim omil sifatida ko'rsatilgan.

Psixolog olim R.A.Mamadaliyev esa o'quvchilarning emotsional liderlik qobiliyatlarini shakllantirish bo'yicha psixologik va pedagogik aspektlarni o'rganib chiqdi. U o'quvchilarning o'z hissiyotlarini boshqarish va guruhda yetakchilik qobiliyatlarini rivojlantirishda, o'qituvchilarning roli va ularning pedagogik yondashuvlarining samaradorligini ta'kidladi. R.A.Mamadaliyevning izlanishlari, o'quvchilarning stressni boshqarish, ijtimoiy vaziyatlarni to'g'ri anglash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

O'zbek psixolog olimasi D.O.Rahimova o'z ilmiy ishlarida boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarda emotsional liderlikni rivojlantirishga qaratilgan metodlarni o'rganishga alohida e'tibor qaratgan. U ijtimoiy-emotsional o'qitish (SEL) dasturlarini joriy qilishning o'quvchilarning hissiy salohiyatini rivojlantirishda qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qilgan. Shuningdek, D.O.Rahimova guruhli ishlar va interfaol pedagogik metodlarning emotsional liderlikni shakllantirishdagi ahamiyatini o'rganib chiqdi.

O'zbek psixolog olimi S.N.Shermatov o'z tadqiqotlarida o'quvchilarning emotsional jihatdan yetakchilik qobiliyatlarini rivojlantirish uchun maxsus pedagogik metodlar ishlab chiqqan. Uning ishlari o'quvchilarning hissiy ongini rivojlantirish, o'zini boshqarish va ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli bo'lish ko'nikmalarini shakllantirishda samarali metodlarni taqdim etgan. S.N.Shermatovning yondashuvida o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda emotsional barqarorlikni mustahkamlash zarurati ko'rsatilgan.

O'zbek psixolog olimi F.T.Otajonovning ilmiy ishlarida ham, o'quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirish masalasi o'rganilgan. F.T.Otajonov o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini shakllantirishda o'qituvchining ta'lim jarayonidagi roli, shuningdek, o'quvchilarni ijtimoiy jihatdan faol va mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalash muhimligini ta'kidlagan. Uning tadqiqotlarida, o'quvchilarni stressni boshqarish, hissiy muvozanatni saqlash va guruhda yetakchilik qilishda qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar ko'rib chiqilgan.

O'zbekiston olimlarining o'quvchilarda emotsional liderlik qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilgan tadqiqotlari, ta'lim tizimining ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilayotganini ko'rsatadi. Ushbu tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, emotsional liderlik ko'nikmalarini shakllantirish nafaqat ta'lim jarayonining sifatini oshiradi, balki o'quvchilarning ijtimoiy va hissiy jihatdan barqaror shaxslar bo'lishiga yordam beradi. O'zbekiston pedagogikasida ushbu masala muhim pedagogik va psixologik yo'nalish sifatida rivojlanmoqda.

Mahalliy pedagog olimlarning ilmiy izlanishlarida ham shaxsni har tomonlama rivojlantirish, xususan, o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifa sifatida ko'rsatib o'tilgan. Ularning ishlarida ta'lim jarayonida interfaol metodlar, rolli o'yinlar, guruhli ishlash va tarbiyaviy mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda yetakchilik va emotsional barqarorlikni rivojlantirish mumkinligi asoslab berilgan.

Shuningdek, xorijiy tajribalarni o'rganish shuni ko'rsatadiki, rivojlangan ta'lim tizimlarida ijtimoiy-emotsional o'qitish (SEL – Social Emotional Learning) dasturlari boshlang'ich sinflardan boshlab joriy etilmoqda. Ushbu dasturlar o'quvchilarda o'z-o'zini anglash, o'zini boshqarish, ijtimoiy ong va mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, emotsional liderlik qobiliyatlarini shakllantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etiladi.

Tahlil qilingan adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish masalasi yetarlicha ilmiy asoslangan bo'lsa-da, aynan boshlang'ich sinf o'quvchilariga yo'naltirilgan, tizimli va metodik jihatdan puxta ishlab chiqilgan yondashuvlar yetarli darajada emas. Shu bois, mazkur tadqiqot boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirishga oid nazariy va amaliy asoslarni boyitishga qaratilganligi bilan ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

METODLAR: tarixiy, retrospektiv va nazariy-uslubiy manbalarni tahlil qilish, olingan ma'lumotlarni umumlashtirish va sharhlash, kuzatish, suhbat, anketa, kontent tahlil, kvalimetriya va ekspert baholash.

MUHOKAMA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish ta'lim jarayonining muhim qismidir, chunki bu yoshdagi bolalar o'zlarining hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga juda ochiq bo'ladilar. Ushbu mavzu atrofida olib boriladigan muhokama ta'lim jarayonining amaliy va nazariy jihatlarini, shuningdek, emotsional liderlikni shakllantirishga qaratilgan strategiyalarni o'rganishni talab qiladi. Quyida boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirish bo'yicha amalga oshiriladigan asosiy strategiyalar va ularning samaradorligi, muammolar va imkoniyatlar haqida muhokama qilishga harakat qilamiz.

1. Emotsional liderlikni shakllantirishning ahamiyati va uning ta'siri. Emotsional liderlik, o'z hissiyotlarini boshqarish va boshqalar bilan ijtimoiy aloqalar o'rnatish qobiliyatidir. Bu qobiliyatlarni boshlang'ich sinfda rivojlantirish bolalarda nafaqat o'zini anglash, balki boshqalarga hurmat, empatiya, stressni boshqarish va muammolarni hal qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarda emotsional liderlik qobiliyatlarini shakllantirish nafaqat ularning akademik muvaffaqiyatini oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy jihatdan muvaffaqiyatli bo'lishlariga ham imkon yaratadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari, o'zining hissiy va ijtimoiy rivojlanishida katta o'zgarishlarni boshdan kechirishadi. Shu bois, ushbu yoshda emotsional liderlikni rivojlantirish uchun amalga oshirilgan strategiyalar nafaqat ular uchun foydali bo'ladi, balki jamiyatning kelajagi uchun ham katta ahamiyatga ega.

2. Emotsional liderlikni shakllantirishga oid strategiyalar:

a) *Interfaol ta'lim va guruhli ishlash.* Emotsional liderlikni shakllantirish uchun o'quvchilarga o'zaro muloqot qilish va guruhda ishlash imkoniyatini yaratish juda muhimdir. Interfaol ta'lim metodlari, jumladan, rolli o'yinlar, guruhli mashg'ulotlar va muloqotga asoslangan faoliyatlar, o'quvchilarda o'z hissiyotlarini boshqarish, boshqalar bilan muloqotda bo'lish va guruhda yetakchilik qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu yondashuv, o'quvchilarga guruhda muammolarni hal qilishda liderlik qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatini beradi va ularning o'zaro empatiya o'rnatishiga yordam beradi.

b) *Ijtimoiy-emotsional o'qitish (SEL) dasturlari.* Ijtimoiy-emotsional o'qitish (SEL) dasturlari bolalarga o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqarish, ijtimoiy aloqalarda muvaffaqiyatli bo'lish, empatiya ko'rsatish va ijtimoiy mas'uliyatni o'z zimmasiga olish ko'nikmalarini o'rgatishga qaratilgan. Ushbu dasturlarni boshlang'ich ta'lim bosqichida joriy qilish, o'quvchilarda emotsional barqarorlikni va yetakchilik qobiliyatlarini shakllantirishda muhim vosita sifatida ishlatiladi. SEL dasturlari nafaqat o'quvchilarni hissiy va ijtimoiy rivojlantiradi, balki ularning o'zaro hurmat va hamkorlikni mustahkamlashga yordam beradi.

c) *Psixologik mashg'ulotlar va treninglar.* O'quvchilarda stressni boshqarish, hissiy muvozanatni saqlash va o'zini tuta olish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun psixologik mashg'ulotlar o'tkazish zarur. Bolalarga o'z hissiyotlarini to'g'ri anglash va ularni boshqarish, shuningdek, boshqalarga empatiya ko'rsatish bo'yicha mashg'ulotlar, ularning emotsional intellektini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu treninglar, o'quvchilarga o'z-o'zini anglash va ijtimoiy vaziyatlarda muvaffaqiyatli bo'lishni o'rgatadi.

d) *Oila va maktab o'rtasidagi hamkorlik.* Emotsional liderlikni shakllantirish jarayonida oila va maktabning birgalikdagi ishlashi juda muhimdir. O'quvchilarni emotsional jihatdan rivojlantirishda o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi yaxshi hamkorlik o'zgaruvchan ijtimoiy muhitga moslashish, o'z hissiyotlarini boshqarish va boshqalarga hurmat ko'rsatish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Maktabda o'quvchilarga empatiya va liderlikni o'rgatishda oilaning yordami, o'quvchilarga mustahkam hissiy qo'llab-quvvatlashni ta'minlashda yordam beradi.

e) *Rol o'yinlari va simulyatsiya metodlari.* Rol o'yinlari va simulyatsiya metodlari orqali o'quvchilarni turli ijtimoiy vaziyatlarga tayyorlash, muammolarni hal qilish va yetakchilik ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Bu metodlar o'quvchilarga turli vaziyatlarda o'zini qanday tutish kerakligini, boshqalar bilan qanday aloqada bo'lishni, muammolarni hal qilishda qanday qarorlar qabul qilishni o'rgatadi. Bu orqali o'quvchilar ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni shakllantirib, o'zlarining hissiy salohiyatini yanada oshiradilar.

3. Muammolar va qiyinchiliklar:

a) *O'qituvchilarning tayyorlik darajasi.* Emotsional liderlikni shakllantirishda o'qituvchilarning tayyorligi katta rol o'ynaydi. Ba'zi o'qituvchilar SEL dasturlari yoki emotsional intellektni rivojlantirish bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega emaslar. Bu, o'z navbatida, ta'lim jarayonining samaradorligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchilarga bu sohada maxsus treninglar va metodik qo'llanmalar kerak.

b) *Resurslarning etishmasligi.* Ba'zan ta'lim muassasalarida emotsional liderlikni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan resurslar (masalan, psixologik mashg'ulotlar uchun materiallar, o'quv dasturlari) yetishmasligi mumkin. Ta'lim tizimining ushbu yo'nalishdagi imkoniyatlari cheklangan bo'lishi, bu masalaning keng miqyosda amalga oshirilishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

c) *O'quvchilarning psixologik tayyorligi.* Boshlang'ich sinf o'quvchilari hali o'z hissiyotlarini to'liq anglamasliklari va ular bilan ishlashni boshlashda psixologik tayyorlik darajasi past bo'lishi mumkin. Shuning uchun emotsional liderlikni shakllantirishda, ba'zan bolalarning yoshiga moslashtirilgan metodikalar zarur.

4. Imkoniyatlar va istiqbollar. O'zbekiston ta'lim tizimi so'nggi yillarda ijtimoiy-emotsional o'qitish (SEL) dasturlarini amalga oshirishga qaratilgan islohotlar o'tkazmoqda. Bu, o'quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirish uchun ajoyib imkoniyatlar yaratadi. SEL dasturlari va boshqa pedagogik yondashuvlar, o'quvchilarga hissiy intellektni rivojlantirishda, ular uchun muvaffaqiyatli va barqaror kelajakni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Maktablarda ushbu yondashuvlar joriy etilishi bilan, o'quvchilarning emotsional rivojlanishiga katta hissa qo'shiladi.

NATIJALAR. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan strategiyalarni amalga oshirish, ta'lim jarayonida sezilarli natijalarga olib kelishi mumkin. Ushbu strategiyalar o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, ijtimoiy va hissiy ko'nikmalarining mustahkamlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Quyida o'quvchilarni emotsional liderlikka tayyorlashda qo'llaniladigan strategiyalar natijalari tahlil qilinadi:

1. O'quvchilarning ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarining rivojlanishi. Emotsional liderlikni shakllantirishga qaratilgan strategiyalar, o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini rivojlantirishga sezilarli darajada yordam beradi.

O'zini tuta olish: emotsional liderlikni shakllantirish uchun o'quvchilarga o'z hissiyotlarini anglash va boshqarish, o'zini to'g'ri tutish muhim ko'nikma sifatida rivojlantiriladi. Natijada, o'quvchilarda stressni boshqarish, o'zini tuta olish va muammolarga qarshi ijobiy munosabatni shakllantirish ko'nikmalari oshadi.

Empatiya: o'quvchilarda boshqalar bilan aloqalarda empatiya ko'rsatish, ularning his-tuyg'ularini tushunish va ularga yordam berish ko'nikmalari rivojlanadi. Bu, ularning ijtimoiy aloqalarini mustahkamlashga va guruhda muvaffaqiyatli ishlashga yordam beradi.

Ijtimoiy aloqalar: guruhli ishlash va jamoaviy faoliyatlar o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni oshiradi. O'quvchilar o'zaro muloqotda bo'lish, rahbarlik qilish va boshqalarga ta'sir o'tkazish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

2. O'quvchilarning o'zaro munosabatlarida o'zgarishlar. Emotsional liderlikni shakllantirish jarayonida o'quvchilar o'rtasidagi ijtimoiy aloqalar hamda o'zaro hurmat va hamkorlikda sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatiladi.

Guruhdagi liderlik qobiliyatlari: o'quvchilar guruh ishlarida faol ishtirok etish, boshqalarga yordam berish va yetakchilik qilishda ko'proq ishtirok etishadi. Natijada, o'quvchilarda liderlik qobiliyatlari shakllanadi va ular o'zaro hurmat va hamkorlikka asoslangan ishlashni o'rganadilar.

Kommunikativ ko'nikmalar: o'quvchilarda o'z fikrlarini aniq va samarali ifoda etish, boshqalar bilan to'g'ri muloqot qilish qobiliyatlari kuchayadi. Bu, o'z navbatida, ularning kelajakda ijtimoiy va professional muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi.

O'zaro hurmat: emotsional liderlikni rivojlantirish orqali, o'quvchilarda o'zaro hurmatni mustahkamlash va boshqalarni tinglash ko'nikmalari shakllanadi. Bu o'quvchilarning ijtimoiy xavfsizlik va barqarorlik hissini oshiradi.

3. O'quvchilarning hissiy barqarorligi va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining oshishi. Emotsional liderlikni shakllantirish, o'quvchilarning hissiy barqarorligini oshirishga va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Stressni boshqarish: o'quvchilarga stressni boshqarish va hissiy muvozanatni saqlash bo'yicha o'tkazilgan mashg'ulotlar, ularning ko'p hollarda o'z hissiyotlarini boshqarishga, ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri javob qaytarishga yordam beradi. Natijada, o'quvchilarning hissiy barqarorligi kuchayadi va ular murakkab vaziyatlarda ham muvozanatini saqlay oladilar.

O'zini boshqarish: o'quvchilar o'zlarini boshqarish, hissiy reaksiyalarini boshqarish va boshqalar bilan muloqotda ijobiy munosabatda bo'lishni o'rganadilar. Bu qobiliyatlar o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi.

4. Ijtimoiy muhitda o'zgarishlar va ta'sir. Emotsional liderlikni shakllantirishga qaratilgan strategiyalar, o'quvchilarni o'zaro muloqotda, guruhda ishlashda va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishda yanada muvaffaqiyatli qiladi.

Ijtimoiy aloqalardagi ishtirok: o'quvchilar guruhli ishlar va jamoadagi faoliyatlarda yaxshiroq ishtirok etib, o'zlarini jamiyatda muvaffaqiyatli ishlashga tayyorlaydilar. Ularning ijtimoiy

muhitda muvaffaqiyatli bo'lishlari, o'zaro hurmatga asoslangan aloqalarni o'rnatishiga yordam beradi.

Jamoaviy ishdagi muvaffaqiyat: o'quvchilarda liderlik va hamkorlikni rivojlantirish orqali, guruhdagi muvaffaqiyatli ishlash ko'nikmalari shakllanadi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning ijtimoiy muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

5. Ta'lim tizimiga qo'shgan hissalar. Emotsional liderlikni shakllantirishga qaratilgan strategiyalar, boshlang'ich ta'lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlarning joriy etilishiga yordam beradi. Ushbu yondashuvlar:

O'qituvchilarni tayyorlash: o'qituvchilar uchun emotsional liderlik va ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan maxsus treninglar va metodik qo'llanmalar ishlab chiqilishi kerak. Bu o'qituvchilarning ta'lim jarayonida samarali ishlashiga yordam beradi.

Darslik va metodik materiallarning yangilanishi: o'quvchilarga emotsional liderlikni o'rgatish uchun yangi metodik materiallar va o'quv dasturlari ishlab chiqiladi. Bu metodikalar, o'quvchilarning hissiy va ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirilganida, o'quvchilarda ijtimoiy-emotsional kompetensiyalar rivojlanadi, o'zaro hurmat va hamkorlik mustahkamlanadi, stressni boshqarish va o'zini boshqarish qobiliyatlari kuchayadi. Shuningdek, ta'lim tizimi yangi pedagogik metodlarni joriy qilish orqali o'quvchilarning emotsional rivojlanishiga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning kelajakda jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishiga xizmat qiladi.

XULOSA. Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional liderlik qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan strategiyalar nafaqat ta'lim tizimini yangilash, balki o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatli shaxslar bo'lishini ta'minlash uchun ham zarurdir. Ushbu strategiyalar o'quvchilarda ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni rivojlantiradi, ularni hayotdagi murakkab vaziyatlarga tayyorlaydi va jamiyatda samarali ishlashga o'rgatadi. O'quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirishga qaratilgan dasturlar va metodlar, kelajakda ijtimoiy muvaffaqiyatga erishish uchun kuchli asos bo'ladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Платонова Н.С., Тулупьева Т.В. Эмоциональное лидерство: взаимосвязь уровня образования и эмоционального интеллекта // Управленческое консультирование. 2020. № 10. С. 109–123.
2. Salaeva M.S., Luxmanovna N.M. Kichik maktab yoshdagi o'quvchilarni ijtimoiy faolligini rivojlantirish // Scientific Progress. Volume 3 | ISSUE 3 | March, 2022. ISSN: 2181-1601. Pages 380-383. <http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-3.%20064.%20380-383.pdf>
3. Salaeva M.S., Urazova K.V. Boshlang'ich ta'limda o'quv faoliyatning kichik maktab yoshidagi o'quvchilar psixik rivojlanishiga ta'siri / «Білім беру қызметі: инновациялық әдістер, құралдар және тәсілдер» тақырыбындағы халықаралық форум материалдары – Шымкент: «Қызмет» баспаханасы, 2022. - В.432-441. ISBN 978-601-06-8694-6
4. Salayeva M.S., Koshnazarova M.A. Shaxs mobilligini shakllantirish pedagogik muammo sifatida // *Journal of science-innovative research in Uzbekistan" journali*. Volume 2, ISSUE 1, ResearchBib Impact Factor: 8.654/2023 ISSN 2992-8869. 2024. January. -Pp. 16-25.
5. Салаева, М., & Косимова, Ш. (2025). Роль коммуникативной компетенции в профессиональной деятельности учителя начальных классов / В International Conference On Science & Technology (Т. 1, Выпуск 2, сс. 144–153). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17824692>
6. Salayeva, M., & Jo'rayeva, N. (2025). Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'qituvchilari boshqaruv faoliyati / В Theoretical Aspects In The Formation Of Pedagogical Sciences (Т. 4, Выпуск 27, сс. 143–155). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17826195>
7. Salayeva, M., & Shodmonova, N. (2025). Boshlang'ich sinflarda alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga yordam berishdagi muammolar / В Development And Innovations In Science (Т. 4, Выпуск 13, сс. 15–24). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17855816>
8. Салаева М.С., Бекназарова Х.Х. Бошланғич таълим ўқувчиларини ижтимоий мобиллигини ривожлантириш // *Eurasian Journal Of Social Sciences, Philosophy And Culture*.

9. Салаева М.С., Джумабаева М.Б. Педагогнинг кичик мактаб ёшидаги болаларни ижтимоий мобиллигини оширишга таъсири // *Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnal*, ISSN - 2181-2608. Impact Factor: 8.2 SJIF: 5.426 - Б. 59-62. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jis/article/view/1552>

10. Салаева М.С., Бекназарова Х.Х. Формирование мобильности личности как педагогическая проблема // *Scientific Progress*. Volume 3 | ISSUE 3 | 2022 ISSN: 2181-1601. Uzbekistan www.scientificprogress.uz Pages 384-390. <http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-3.%20065.%20384-390.pdf>

11. Салаева М.С., Мамадалиева У.С. Развитие когнитивной мобильности учащихся в начальном образовании / “Xorijiy tillarni o’qitishda yangicha yondashuvlar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy onlayn anjumani. Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o’zbek tili va adabiyoti universiteti – T.: “Firdavs-Shoh” nashriyoti, 2022 – B. 276-281.

12. Салаева М.С., Павлова М.В. Арт-терапия как средство гармонизации и развития психики младших школьников/ «Заманагөй тәлим хәм тәрбия технологиялары: тәжирийбелер, машқалалар хәм перспективалар» атамасында Республикалық илмий-әмелий конференция материаллары топламы. Нөкис. 2022 ж. – Б.412-415.

13. Салаева М.С., Ким Х.В. Формирование положительной мотивации у младших школьников к учебной деятельности// *World of Scientific news in Science International Journal*. 2024 Vol. 2 №. 4. – Pp.147-153. <https://worldofresearch.ru/index.php/wsjc/article/view/439>

14. Brackett M.A., & Rivers S.E. (2014). Transforming Students’ Lives with Social and Emotional Learning. *Emotion Review*, 6(3), 234–239.

15. Brackett M.A., & Rivers S.E. (2014). Transforming Students’ Lives with Social and Emotional Learning. *Emotion Review*, 6(3), 234–239.

16. Goleman D., Boyatzis R., & McKee A. (2002). *Primal Leadership: Realizing the Power of Emotional Intelligence*. Harvard Business School Press.

17. Garner, P. W. (2010). Emotional Competence and Its Influences on Teaching and Learning. *Educational Psychology Review*, 22(3), 297–321.

18. Denham S.A. (2006). Social-Emotional Competence as Support for School Readiness. *Early Education and Development*, 17(1), 57–89.

19. Jones S.M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and Emotional Learning in Schools: From Programs to Strategies. *Social Policy Report*, 26(4), 1–33.

20. Kumar S., & Devi R. (2024). Social-Emotional Learning: Enhancing Emotional Intelligence and Academic Success through Holistic Education. *BPAS Journal of Education*, 10(4), 215–227. <https://bpasjournals.com/library-science/index.php/journal/article/view/4027>.

21. Toshpulatova N. (2025). Boshlang’ich ta’limda o’quvchilarning emotsional intellektini rivojlantirishning pedagogik asoslari. *Development of Pedagogical Technologies and Modern Science*, 4(2), 102–110.